

ХАРАКТЕРИСТИКА ОЗНАК ВИКРИВАЧА ЗА ЗАКОНОМ УКРАЇНИ «ПРО ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ»

Сидорчук Інна Сергіївна

*студентка магістратури факультету прокуратури
та слідства (кримінальної юстиції),*

Національний університет «Одеська юридична академія»

м. Одеса, Україна

Україна вже кілька десятків років прагне вступити до Європейського Союзу і одним із умов для реалізації цього прагнення є суттєве зменшення рівня корупції. За даними Transparency International Ukraine Україна отримала 36 зі 100 балів в Індексі сприйняття корупції за 2023 рік. Якщо порівнювати зі статистикою 2022 року, додалося 3 бали, і це досить високий показник, проте недостатній. Тому необхідно запроваджувати кардинальні зміни і розпочати варто саме зі сприйняття явища корупції українцями. Громадяни повинні зрозуміти, що корупція – це найбільш небезпечний вид соціальної патології, який у своєму існуванні використовує слабкості людей – прагнення до влади і багатства. Якщо не подолати корупцію, то це не тільки сповільнить розвиток економіки, політичну та соціальну нестабільність, постійний брак інвестицій, але і, зважаючи на сучасну ситуацію, загрожуватиме існуванню України як самостійної держави.

Зазначене стало однією із причин того, що у 2019 році в законодавство України був введений новий суб'єкт кримінального провадження – викривач.

В. М. Гвоздецький вважає, «інститут викривачів є вкрай важливим у питаннях запобігання корупційних правопорушень» [3, с. 10].

В. І. Бенедик пише, що викривач, «це особа, яка за наявності обґрунтованого переконання, що інформація є достовірною, добросовісно (за відсутності корисливих мотивів, мотивів неприязних стосунків, ані помсти, інших особистих мотивів) повідомляє спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції про вчинення іншою особою корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією» [2, с. 214].

Що стосується визначення «викривач» у законодавстві, то він найбільш широко розкривається у ЗУ «Про запобігання корупції». У ч. 1 ст. 1 зазначається: «викривач – фізична особа, яка за наявності переконання, що інформація є достовірною, повідомила про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших

порушень цього Закону, вчинених іншою особою, якщо така інформація стала їй відома у зв'язку з її трудовою, професійною, господарською, громадською, науковою діяльністю, проходженням нею служби чи навчання або її участю у передбачених законодавством процедурах, які є обов'язковими для початку такої діяльності, проходження служби чи навчання» [1].

З даного визначення можна виділити наступні ознаки, які необхідні аби особа вважалася викривачем.

По-перше, це повинна бути фізична особа (громадянин України, особа без громадянства або іноземець), яка є дієздатною (може в повній мірі усвідомлювати свої дії). Юридична особа не може бути викривачем, що пояснюється анатомічними та соціальними особливостями фізичної особи, які дають їй можливість реалізовувати права і обов'язки викривача.

По-друге, особа повинна мати переконання, що інформація, яку вона повідомляє є достовірною, тобто правильно сприйнятою та яка містить правдиві відомості, які встановлюють реальну наявність фактичних даних про можливі факти корупційних правопорушень. Інформація, яку повідомляє викривач, за підсумками його перевірки, не завжди може мати прямі докази, однак при цьому вона має бути достатньою, щоб викривач був впевнений в корупційних діях особи. Якщо ж особа сама не впевнена в тому, що її свідчення та наявні в неї докази свідчать про корупційну діяльність іншої особи, то це можна розцінювати як завідомо неправдиве повідомлення про вчинення кримінального правопорушення (ст. 383 КК України).

По-третє, викривач може надавати інформацію лише щодо іншої особи, яка вчинила корупційне або пов'язане із корупцією правопорушення, а не викривати себе самого аби отримати винагороду.

По-четверте, інформацію, яку повідомляє викривач, він мав отримати у зв'язку із навчанням, проходженням служби та іншою діяльністю: трудовою, професійною, господарською, науковою, громадською, при цьому він не може займатися незаконною діяльністю. Якщо під час здійснення вищезазначених заходів отримано інформацію про корупційні правопорушення, а також враховуючи і інші ознаки, які не належать до діяльності, то цього буде достатньо для визнання особи викривачем. В інших випадках, вона буде заявником.

Отже, успішне проведення євроінтеграційних процесів неможливо без подолання корупції, а викривачі є одним із механізмів її запобігання та протидії. Однак наявність формального інституту викривача є недостатнім для його ефективного використання у боротьбі з корупційними проявами. Тому на шляху розвитку інституту викривача необхідно подолати низку проблем, а саме: низький рівень культури

викривання в суспільстві, незнання людей куди звертатися, коли вони дізналися про факт корупції, а також страх бути звільненим з роботи або за життя рідних та своє.

Література:

1. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1700-VII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>.

2. Бенедик В.І. Інститут викривачів в Україні: проблеми визначення поняття. *Порівняльно-аналітичне право*. 2015. № 4. С. 212–215.

3. Гвоздецький В. Протидія «епідемії» *corruptere*. *МВС України «Іменем Закону»*. 2015. № 4 (5962). С. 10–11.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-358-6-39>

СУЧАСНИЙ СТАН ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПИТАННЯ

Столяр Олександр Олександрович

здобувач освітньо-наукового рівня (доктор філософії),

Науково-дослідний інститут публічного права

м. Київ, Україна

Важливою складовою системи спеціалізованої освіти є юридична освіта, як частина, що зорієнтована в першу чергу на підготовку фахівців у галузі юриспруденції.

З 2014 року було здійснено важливі кроки щодо трансформацій в академічній площині. Відповідно до реформ був прийнятий Закон України «Про вищу освіту», де серед основних принципів була умова «міжнародної інтеграції та інтеграції системи вищої освіти України у Європейській простір вищої освіти, за умови збереження і розвитку досягнень та прогресивних традицій» [1]. Сприяли модернізації освітнього простору і затвердження Національної рамки кваліфікацій, що передбачали «введення європейських стандартів та принципів забезпечення якості освіти з урахуванням вимог ринку праці до компетентностей фахівців» [2]. Також був затверджений 2015 р. перелік галузей знань і спеціальностей, за якими в Україні здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти. Відповідно до нього у цій сфері три напрями підготовки фахівців: галузь знань 08 Право спеціальність 081 Право; галузь знань 26 цивільна безпека спеціальність 262 Право-